Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

2. september 2021 *

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Elektrienergia ja maagaasi siseturg – Direktiiv 2009/72/EÜ – Artikli 2 punkt 21 – Artikli 19 lõiked 3, 5 ja 8 – Artikli 37 lõike 1 punkt a ning lõike 6 punktid a ja b – Direktiiv 2009/73/EÜ – Artikli 2 punkt 20 – Artikli 19 lõiked 3, 5 ja 8 – Artikli 41 lõike 1 punkt a ning lõike 6 punktid a ja b – Mõiste „vertikaalselt integreeritud ettevõtja“ – Elektrienergia ja maagaasi võrkude ning tootmis- ja tarnimistegevuse tegelik eraldamine – Sõltumatu põhivõrguettevõtja – Selle võrguettevõtja töötajate ja juhtkonna sõltumatus – Üleminekuperioodid – Osalus vertikaalselt integreeritud ettevõtja kapitalis – Riiklikud reguleerivad asutused – Sõltumatus – Ainuvolitused – ELTL artikkel 45 – Töötajate vaba liikumine – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artikkel 15 – Õigus teha tööd ja tegutseda kutsealal – Artikkel 17 – Õigus omandile – Artikli 52 lõige 1 – Piirangud – Demokraatia põhimõte

Kohtuasjas C-718/18,

mille ese on ELTL artikli 258 alusel 16. novembril 2018 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: M. Noll-Ehlers ja O. Beynet,

hageja,

versus

Saksamaa Liitvabariik, esindajad: J. Möller ja T. Henze, hiljem J. Möller ja S. Eisenberg,

kostja,

keda toetab:

Rootsi Kuningriik, esindajad: C. Meyer-Seitz, A. Falk, H. Shev, J. Lundberg ja H. Eklinder, hiljem C. Meyer-Seitz, H. Shev ja H. Eklinder,

menetlusse astuja,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president M. Vilaras, Euroopa Kohtu president K. Lenaerts neljanda koja kohtuniku ülesannetes, kohtunikud N. Piçarra (ettekandja), D. Šváby ja S. Rodin,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: G. Pitruzzella,

kohtusekretär: osakonnajuhataja D. Dittert,

arvestades kirjalikku menetlust ja 15. oktoobri 2020. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 14. jaanuari 2021. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Euroopa Komisjon palub oma hagis Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Saksamaa Liitvabariik jättis nõuetekohaselt üle võtmata:

– Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 55), artikli 2 punkti 21 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 94), artikli 2 punkti 20;

– direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõiked 3 ja 8;

– direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõike 5;

– direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punktid a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punktid a ja b,

siis on Saksamaa Liitvabariik rikkunud nendest direktiividest tulenevaid kohustusi.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2009/72

2 Direktiivi 2009/72 põhjendustes 1, 4, 9, 11, 12, 16, 24, 25, 33, 34 ja 36 on märgitud:

„(1) [Euroopa Liidus] alates 1999. aastast järk-järgult välja kujundatud elektrienergia siseturu eesmärk on pakkuda kõigile Euroopa Liidu tarbijatele – nii kodanikele kui ka ettevõtjatele – tõelist valikuvõimalust, uusi ettevõtlusvõimalusi ja rohkem piiriülest kaubandust, et saavutada tõhususe kasv, konkurentsivõimelised hinnad, kõrgemad teenindusstandardid ning toetada varustuskindlust ja säästlikkust.

[…]

(4) Praegu on aga takistatud elektrienergia müük [liidus] võrdsetel tingimustel ning ilma diskrimineerimise ja ebasoodsate teguriteta. Eelkõige ei eksisteeri mittediskrimineeriv võrgule juurdepääs ja võrdselt tõhus õigusalane järelevalve kõigis liikmesriikides.

[…]

(9) Kui võrke tootmis- ja tarnetegevusest tegelikult ei eraldata (tegelik eraldamine), on oht, et võrke mitte üksnes ei kasutata diskrimineerival viisil, vaid vertikaalselt integreeritud äriühingutel puudub ka stiimul oma võrkudesse piisavalt investeerida.

[…]

(11) Tegeliku eraldamise tagab üksnes see, kui kaotatakse vertikaalselt integreeritud ettevõtjate motivatsioon diskrimineerida konkurente võrgule juurdepääsul ja investeerimisel. Omandisuhete eraldamine ehk võrgu omaniku määramine võrguhalduriks ning tema täielik sõltumatus tarne- ja tootmishuvidest[…] on lihtne ja selge viis lahendada huvide konflikti ja tagada varustuskindlus. […] Omandisuhete eraldamise tingimustes peaksid liikmesriigid seoses sellega tagama, et samal isikul või samadel isikutel ei ole õigust kontrollida tootmise või tarnimisega tegelevaid ettevõtjaid ning kontrollida samal ajal mõnd põhivõrguettevõtjat või põhivõrku või teostada selle suhtes mis tahes õigusi. Põhivõrgu või põhivõrguettevõtja kontrollimise õigus peaks, vastupidi, välistama võimaluse kontrollida tootmise või tarnimisega tegelevaid ettevõtjaid või teostada nende suhtes mis tahes õigusi. Nendes piirides peaks tootmise või tarnimisega tegeleval ettevõtjal olema võimalik omada vähemusosalust põhivõrguettevõtjas või põhivõrgus.

(12) Iga eraldamissüsteem peaks tõhusalt kõrvaldama mis tahes huvide konflikti tootjate, tarnijate ja põhivõrguettevõtjate vahel, et luua stiimuleid vajalikeks investeeringuteks ning tagada uutele turule sisenejatele juurdepääs läbipaistva ja tõhusa reguleerimiskorra alusel, ega tohiks luua riiklike reguleerivate asutuste jaoks liigselt koormavat reguleerimiskorda.

[…]

(16) Tarne- ja tootmishuvidest sõltumatute süsteemihaldurite või põhivõrguettevõtjate loomine võimaldab vertikaalselt integreeritud äriühingutel säilitada võrguvarade omandi ja tagada samal ajal tegelik huvide eraldamine, tingimusel et sõltumatu süsteemihaldur või sõltumatu põhivõrguettevõtja täidab kõiki võrguettevõtja ülesandeid ning kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad ja ulatuslikud regulatiivsed kontrollimehhanismid.

[…]

(24) Kogu [liidus] tuleks kohaldada tarne- ja tootmistegevuse täielikku tegelikku eraldamist võrguga seotud tegevusest, nii et see kehtiks nii [liidu] äriühingute kui ka [liidu]väliste äriühingute suhtes. Selle tagamiseks, et võrguga seotud tegevus ning tootmis- ja tarnetegevused oleksid kogu [liidus] üksteisest sõltumatud, tuleks anda reguleerivatele asutustele volitus keelduda eraldamiseeskirjadele mittevastavate põhivõrguettevõtjate sertifitseerimisest. […]

(25) Energiatarnete kindlus on avaliku julgeoleku oluline osa ning seega tihedalt seotud elektrienergia siseturu tõhusa toimimisega ning liikmesriikide eraldiseisvate elektriturgude integreerimisega. Elektrienergia võib liidu kodanikeni jõuda üksnes võrgu kaudu. Toimivad elektriturud ning eelkõige elektrivõrgud ning muud elektrienergiaga varustamisega seotud varad on avaliku julgeoleku, majanduse konkurentsivõime ja liidu kodanike heaolu seisukohalt võtmetähtsusega. Seetõttu tuleks kolmandatest riikidest pärit isikutel lubada omada kontrolli põhivõrgu või põhivõrguettevõtja üle üksnes siis, kui nad täidavad [liidus] kohaldatavaid tegeliku eristamise nõudeid. […]

[…]

(33) [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta] direktiiviga 2003/54/EÜ [mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 96/92/EÜ (ELT 2003, L 176, lk 37; ELT eriväljaanne 12/02, lk 211)] kehtestati liikmesriikidele nõue asutada eripädevusega reguleerivad asutused. Kogemus näitab aga, et sageli takistab reguleerimise tõhusust reguleerivate asutuste sõltuvus valitsusest ning ebapiisavad volitused ja otsustusõigus. Seepärast kutsus Euroopa Ülemkogu 8. ja 9. märtsi 2007. aasta kohtumisel komisjoni üles välja töötama õigusaktide eelnõusid, milles sätestatakse energeetikasektori riiklike reguleerivate asutuste volituste edasine ühtlustamine ja nende sõltumatuse tugevdamine. Nimetatud riiklikel reguleerivatel asutustel peaks olema võimalik hõlmata nii elektri kui ka gaasi sektorit.

(34) Energeetikasektori reguleerivatel asutustel peaks elektrienergia siseturu nõuetekohaseks toimimiseks olema võimalik teha otsuseid kõikides reguleerimisküsimustes ning nad peaksid olema muudest avalikest ja erahuvidest täiesti sõltumatud. See ei takista kohtulikku läbivaatamist ega parlamentaarse järelevalve teostamist liikmesriikide riigiõiguse kohaselt. […]

[…]

(36) Riiklikud reguleerivad asutused peaksid saama määrata ja heaks kiita tariife või tariifide arvestamise aluseks olevat metoodikat kas põhivõrguettevõtja(te) või jaotusvõrguettevõtja(te) ettepaneku alusel või nende ettevõtjate ja võrgu kasutajate kooskõlastatud ettepaneku alusel. Nimetatud ülesannete täitmisel peaksid riiklikud reguleerivad asutused tagama, et edastus- ja jaotustariifid oleksid mittediskrimineerivad ja kulupõhised, ning võtma arvesse jaotatud tootmise ning nõudluse juhtimise abil säästetud pikaajalisi vähetähtsaid võrgukulusid.

[…]“.

3 Selle direktiivi artikli 2 „Mõisted“ punktides 21 ja 35 on ette nähtud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

21. „vertikaalselt integreeritud ettevõtja“ – elektriettevõtja või elektriettevõtjate rühm, mille üle samal isikul või samadel isikutel on otsene või kaudne kontroll, ja kus asjaomase ettevõtja või ettevõtjate rühma vähemalt üks ülesanne on elektrienergia edastamine või jaotamine ning teine ülesanne elektrienergia tootmine või tarnimine;

[…]

35. „elektriettevõtja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes täidab vähemalt üht järgmistest ülesannetest: elektrienergia tootmine, edastamine, jaotamine, tarnimine või ostmine, ning kes vastutab nende ülesannetega seotud kaubanduslike, tehniliste või hoolduskäsimuste eest, välja arvatud lõpptarbijaid.“

4 Kõnealuse direktiivi artikli 9 „Põhivõrkude ja põhivõrguettevõtjate eristamine“ lõigetes 1 ja 8 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et alates 3. märtsist 2012:

a) tegutsevad kõik põhivõrku omavad ettevõtjad põhivõrguettevõtjana;

b) sama isik või samad isikud ei või:
   i) otseselt ega kaudselt kontrollida elektrienergia tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitvat ettevõtjat ning otseselt ega kaudset kontrollida põhivõrguettevõtjat või põhivõrku, või teostada nende üle mis tahes õigusi, või
   ii) otseselt ega kaudselt kontrollida põhivõrguettevõtjat või põhivõrku ning otseselt või kaudset kontrollida elektri tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitvat ettevõtjat, või teostada selle üle mis tahes õigusi;

c) ei tohi samal isikul või samadel isikutel olla samaaegselt õigust määrata elektrienergia tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitva ettevõtja kui ka põhivõrguettevõtja või põhivõrgu nõukogu, juhatuse või ettevõtjat seadusejärgselt esindava organi liikmeid ega otseselt ega kaudselt kontrollida elektrienergia tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitvat ettevõtjat või teostada selle üle mis tahes õigusi ning

d) ei tohi sama isik olla samaaegselt nii elektrienergia tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitva ettevõtja kui ka põhivõrguettevõtja või põhivõrgu nõukogu, juhatuse või ettevõtjat seadusejärgselt esindava organi liige.

[…]

8. Kui 3. septembril 2009 kuulub ülekandesüsteem vertikaalselt integreeritud ettevõtjale, võivad liikmesriigid otsustada lõiget 1 mitte kohaldada.

Sellisel juhul asjaomane liikmesriik kas

a) määrab sõltumatu süsteemihalduri vastavalt artiklile 13 või

b) järgib V peatüki [„Sõltumatu põhivõrguettevõtja“] sätteid.“

5 Sama direktiivi artikli 19 „Põhivõrguettevõtja töötajate ja juhtkonna sõltumatus“ lõigetes 3, 5 ja 8 on sätestatud:

„3. Põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavad isikud või haldusorganite liikmed, kelle suhtes käesolevat lõiget kohaldatakse, ei tohi kolme aasta jooksul enne ametisse nimetamist omada ametikohta või ametialast vastutust, huvisid või ärisuhteid, otseselt või kaudselt, vertikaalselt

integreeritud ettevõtjas või selle osas või seda kontrollivas aktsionäris, välja arvatud nimetatud põhivõrguettevõtjas.

[…]

5. Põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavad isikud või haldusorganite liikmed ja/või töötajad ei tohi omada mingeid huvisid, otseselt või kaudselt, vertikaalselt integreeritud ettevõtja osas, v[.]a nimetatud põhivõrguettevõtjas, või saada sellest rahalist kasu. Nende töötasu ei sõltu vertikaalselt integreeritud ettevõtja (v[.]a põhivõrguettevõtja) tegevusest ja tulemustest.

[…]

8. Lõiget 3 kohaldatakse enamiku põhivõrguettevõtjate juhtimise eest vastutavate isikute ja/või haldusorganite liikmete suhtes.

Põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavad isikud või haldusorganite liikmed, kelle suhtes ei kohaldata lõike 3 sätteid, ei tohi vähemalt kuue kuu jooksul enne nende ametisse nimetamist täita juhtimisfunktsiooni või muud olulist funktsiooni vertikaalselt integreeritud ettevõtjas.

Käesoleva lõike esimest lõiku ja lõikeid 4–7 kohaldatakse kõikide tegevjuhtkonda kuuluvate isikute ning neile otseselt alluvate selliste isikute suhtes, kes vastutavad võrgu haldamise, hooldamise ja arendamise eest.“

6 Direktiivi 2009/72 artikkel 35 „Reguleerivate asutuste määramine ja sõltumatus“ sätestab lõigetes 4 ja 5:

„4. Liikmesriigid tagavad reguleeriva asutuse sõltumatuse ning kannavad hoolt, et ta teostab oma volitusi erapooletult ja läbipaistvalt. Selleks peavad liikmesriigid tagama, et reguleeriv asutus, täites käesoleva direktiiviga ja sellega seotud õigusaktidega talle määratud reguleerimisülesandeid,

a) on õiguslikult eraldiseisev ja funktsionaalselt sõltumatu[…] kõikidest teistest avalik-õiguslikest ja eraõiguslikest isikutest,

b) tagab, et tema töötajad ja juhtimise eest vastutavad isikud
   i) tegutsevad turuhuvidest sõltumatult ning
   ii) neile määratud reguleerimisülesandeid täites ei küsi ega võta vastu otseseid juhiseid üheltki riigiasutuselt ega muult avalik-õiguslikult või eraõiguslikult isikult. Nimetatud nõue ei piira vajadusel tihedat koostööd teiste asjaomaste riiklike asutustega ega valitsuse poliitilisi üldsuuniseid, mis ei ole seotud artikli 37 kohaste regulatiivülesannete ja -kohustustega.

5. Reguleeriva asutuse sõltumatuse kaitsmiseks tagavad liikmesriigid eelkõige, et:

a) reguleeriv asutus saab vastu võtta kõikidest poliitilistest organitest sõltumatuid otsuseid ja tal on eraldiseisvad eraldised aastaeelarves ja iseseisvus eraldatud eelarve täitmisel ning oma ülesannete täitmiseks vajalikud inim- ja rahalised ressursid, […]

[…]“.

7 Selle direktiivi artikli 37 „Reguleeriva asutuse kohustused ja volitused“ lõigetes 1, 6, 8, 10 ja 17 on sätestatud:

„1. Reguleerivatel asutustel on järgmised kohustused:

a) läbipaistvate kriteeriumide alusel kehtestada või kinnitada reguleeritud edastus- ja jaotustariife või nende arvestamise metoodikat;

[…]

6. Reguleerivad asutused vastutavad tingimuste või vähemalt nende arvestamise või kehtestamise aluseks oleva metoodika määramise või heakskiitmise eest piisavalt vara enne tingimuste jõustumist järgmistel juhtudel:

a) riiklike võrkudega ühendamine ja neile juurdepääs, sealhulgas edastus- ja jaotustariifid või nende arvestamise metoodika, need tariifid või metoodikad peavad võimaldama teha võrkudesse vajalikke investeeringuid viisil, mis võimaldab tagada võrkude elujõulisuse;

b) tasakaalustusteenuste osutamine, mida osutatakse võimalikult ökonoomselt ja mis pakuvad võrgukasutajatele sobivaid stiimuleid nende elektrienergia sisse- ja väljavoolu tasakaalustamiseks, tasakaalustusteenuseid pakutakse õiglaselt ja mittediskrimineerivalt ning objektiivsete kriteeriumide alusel; […]

[…]

8. Tariife või metoodikat ja tasakaalustusteenuseid kehtestades või heaks kiites tagavad reguleerivad asutused, et põhivõrguettevõtjaid ja jaotusvõrguettevõtjaid stimuleeritakse nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis asjakohaselt, et tõhustada jõudlust, soodustada turgude integreerimist ja varustuskindlust ning toetada seonduvaid teadusuuringuid.

[…]

10. Reguleerivatel asutustel on õigus nõuda põhi- ja jaotusvõrguettevõtjatelt tingimuste, sealhulgas käesolevas artiklis osutatud tariifide või metoodika muutmist, kui see on vajalik nende tingimuste proportsionaalsuse ja mittediskrimineeriva kohaldamise tagamiseks. Edastus- ja jaotustariifide kehtestamisega viivitamise korral on reguleerivatel asutustel volitus kehtestada või heaks kiita esialgsed edastus- ja jaotustariifid või nende arvestamise metoodika ning juhul, kui lõplikud edastus- ja jaotustariifid või metoodika erinevad kõnealustest ajutistest tariifidest või metoodikast, teha otsus kompenseerivate meetmete kohta.

[…]

17. Liikmesriigid tagavad sellised sobivad mehhanismid riigi tasandil, mille kohaselt reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osalisel on õigus otsus edasi kaevata asjaomastest osalistest ja mis tahes valitsusest sõltumatule isikule.“

8 Direktiiv 2009/72 tunnistati alates 1. jaanuarist 2021 kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiviga (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (ELT 2019, L 158, lk 125). See on siiski *ratione temporis* kohaldatav käesolevas kohtuasjas.

Direktiiv 2009/73

9 Direktiivi 2009/73 põhjendused 1, 4, 6, 8, 9, 13, 21, 22, 29, 30 ja 32 vastavad maagaasisektori osas *mutatis mutandis* direktiivi 2009/72 eespool viidatud põhjendustele.

10 Direktiivi 2009/73 artikli 2 punktid 1 ja 20, artikli 9 lõiked 1 ja 8, artikli 19 lõiked 3, 5 ja 8, artikli 39 lõiked 4 ja 5, artikli 41 lõike 1 punkt a, lõike 6 punktid a ja b ning lõiked 8, 10 ja 17 vastavad maagaasisektori osas *mutatis mutandis* direktiivi 2009/72 eespool viidatud sätetele.

Saksamaa õigus

11 7. juuli 2005. aasta energiakorralduse seaduse (Energiewirtschaftsgesetz, *BGBl*. I, lk-d 1970 ja 3621), muudetud 20. juuli 2017. aasta seaduse (*BGBl*. I, lk 2808, 2018 I, lk 472) § 2 lõikega 6 (edaspidi „EnWG“), § 3 punktis 38 on „energiaga varustav vertikaalselt integreeritud äriühing“ määratletud kui „elektri- või gaasisektoris tegutsev ettevõtja või ettevõtjate rühm, kes on seotud 20. jaanuari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (ELT L 24, 29.1.2004, lk 1) § 3 lõike 2 tähenduses, kui Euroopa Liidus elektrisektoris on asjaomase ettevõtja või ettevõtjate rühma vähemalt üks ülesanne elektrienergia edastamine või jaotamine ning teine ülesanne elektrienergia tootmine või tarnimine või kui maagaasisektoris on vähemalt üks ülesanne ülekandmine, jaotamine, [maagaasi] veeldusjaamade kasutamine või hoiustamine ning samal ajal on teine ülesanne maagaasi tootmine või jaotamine“.

12 Selle seaduse §-s 10c „Sõltumatu põhivõrguettevõtja töötajate ja juhtkonna sõltumatus“ on sätestatud:

„[…]

2. Kolme viimase aasta jooksul enne nende ametisse nimetamist ei tohi enamik põhivõrguettevõtja juhatuse liikmetest tegeleda kutsetegevusega, omada mingit huvi või ärisuhet vertikaalselt integreeritud ettevõtjas või selle osas (või neid ettevõtjaid kontrollivas aktsionäris), kes täidab elektrisektoris ühte järgmistest ülesannetest: elektrienergia tootmine, jaotamine, tarnimine või ostmine, või ühte järgmistest ülesannetest maagaasisektoris: tootmine, jaotamine, tarnimine, ostmine või hoiustamine või nende ülesannetega seotud äri-, tehnilised või hooldusülesanded. Kuue viimase kuu jooksul enne nende ametisse nimetamist ei tohi teised sõltumatu põhivõrguettevõtja juhatuse liikmed täita vertikaalselt integreeritud ettevõtja ettevõttes (või neid ettevõtjaid kontrollivas aktsionäris) elektrisektoris ühte järgmistest ülesannetest: elektrienergia tootmine, jaotamine, tarnimine või ostmine, või ühte järgmistest ülesannetest maagaasisektoris: tootmine, jaotamine, tarnimine, ostmine või hoiustamine või nende ülesannetega seotud äri-, tehnilised või hooldusülesanded, juhtimisülesanded või ülesanded, mis on võrreldavad sõltumatu põhivõrguettevõtja juures täidetavate ülesannetega. Esimest ja teist lauset ei kohaldata enne 3. märtsi 2012 jõustunud ametisse nimetamisele.

[…]

4. Sõltumatu põhivõrguettevõtja ja elektrienergiat tarniv vertikaalselt integreeritud ettevõtja tagavad, et sõltumatu põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavad isikud ja teised töötajad ei omanda pärast 3. märtsi 2012 osalust elektrienergiat tarniva vertikaalselt integreeritud ettevõtja või mõne selle osa kapitalis, v.a juhul, kui tegemist on osalusega sõltumatu põhivõrguettevõtja kapitalis. Juhtimise eest vastutavad isikud võõrandavad hiljemalt 31. märtsiks 2016 oma osaluse energiat tarnivas vertikaalselt integreeritud ettevõtja või ühe selle osa kapitalis, mis omandati enne

3. märtsi 2012. Sõltumatu põhivõrguettevõtja tagab, et tema juhatusse kuuluvate isikute tasu ei sõltu energiat tarniva vertikaalselt integreeritud ettevõtja või mõne tema tütarettevõtja – välja arvatud sõltumatu põhivõrguettevõtja – majanduslikust edust, eelkõige tegevuse tulemustest.

[…]

6. Lõike 2 esimest lauset ning lõikeid 3 ja 5 kohaldatakse *mutatis mutandis* isikute suhtes, kes on otseselt allutatud tegevjuhtkonnale või võrgu haldamise, hooldamise või arendamise eest vastutajatele.“

13 Selle seaduse § 24 „Sätted võrgule juurdepääsu tingimuste, võrgutasu ning tasakaalustusteenuste osutamise ja saamise kohta; regulatiivne pädevus“ on sõnastatud järgmiselt:

„Föderaalvalitsus võib Bundesrati [liitvabariigi nõukogu, Saksamaa] nõusolekul määrusega:

1. kehtestada võrgule juurdepääsu tingimused, kaasa arvatud tasakaalustusteenuste saamine ja osutamine, või nende tingimuste kindlaksmääramise metoodika ning võrgule juurdepääsu tasude kindlaksmääramise metoodika […];

2. sätestada, millistel juhtudel ja millistel tingimustel võib reguleeriv asutus kehtestada need tingimused või metoodika või kiita need võrguettevõtja taotlusel heaks;

3. sätestada, millistel konkreetsetel võrgu kasutamise juhtudel ja millistel tingimustel võib reguleeriv asutus täpselt heaks kiita või keelata võrgule juurdepääsu individuaalsed tasud […]“.

Kohtueelne menetlus

14 Analüüsides omal algatusel, kas direktiivid 2009/72 ja 2009/73 on Saksa õigusesse üle võetud, mille eesmärk oli kontrollida võimalike vastuolude esinemist liidu õigusega, saatis komisjon 20. mail 2014 Saksamaa Liitvabariigile rea küsimusi nende direktiivide ülevõtmise kohta, millele Saksamaa ametiasutused vastasid 12. septembri 2014. aasta kirjaga.

15 Leides, et riigisisene õigus ei ole nende direktiividega mitmes aspektis kooskõlas, saatis komisjon 27. veebruaril 2015 Saksamaa Liitvabariigile rikkumismenetluses nr 2014/2285 ametliku kirja, millele see liikmesriik vastas 24. juuni 2015. aasta kirjaga.

16 29. aprillil 2016 saatis komisjon Saksamaa Liitvabariigile põhjendatud arvamuse, milles leidis, et mõned Saksa õigusnormid ei ole direktiividega 2009/72 ja 2009/73 kooskõlas. Saksamaa Liitvabariik vastas 29. augusti 2016. aasta kirjaga, et ta muudab parasjagu õigusakte põhjendatud arvamuses toodud mõne väite osas, ning edastas 19. septembril 2017 muudetud EnWG teksti, mis kehtib alates 22. juulist 2017.

17 Kuna komisjon leidis, et Saksamaa Liitvabariigi kehtestatud õigusnormid ei ole endiselt direktiividega 2009/72 ja 2009/73 kooskõlas, otsustas ta esitada asjaomase hagi.

Hagi

18 Komisjon tugineb oma hagis neljale väitele, mis kõik puudutavad direktiivide 2009/72 ja 2009/73 ebaõiget ülevõtmist EnWGsse Saksamaa Liitvabariigi poolt.

Esimene väide, et on rikutud direktiivi 2009/72 artikli 2 punkti 21 ja direktiivi 2009/73 artikli 2 punkti 20

Poolte argumendid

19 Selle väitega heidab komisjon Saksamaa Liitvabariigile ette, et viimane ei ole oma riigisisesesse õigusesse nõuetekohaselt üle võtnud mõistet „vertikaalselt integreeritud ettevõtja“ (edaspidi „VIE“) direktiivi 2009/72 artikli 2 punkti 21 ja direktiivi 2009/73 artikli 2 punkti 20 tähenduses, kuna EnWG § 3 punktis 38 toodud selle mõiste määratlus piirdub ettevõtjatega, kes tegutsevad liidus.

20 Komisjoni sõnul on mõiste „VIE“ territoriaalse kohaldamisala piiramine, nagu see on sätestatud EnWGs, vastuolus nii direktiivi 2009/72 artikli 2 punkti 21 ja direktiivi 2009/73 artikli 2 punkti 20 sõnastusega kui ka nendes direktiivides ette nähtud ühelt poolt elektri- ja maagaasi põhivõrkude ning teiselt poolt nende energiatoodete tootmis- ja tarnimistegevuse tegeliku eraldamise eeskirjade eesmärgiga.

21 Nimelt kui liidu seadusandja oleks soovinud piirata mõiste „VIE“ määratlust liidus toimuva tegevusega, oleks ta sellele sõnaselgelt viidanud, nagu ta on teinud direktiivide 2009/72 ja 2009/73 teistes sätetes. Sellist tõlgendust kinnitavad direktiivi 2009/72 põhjendus 24 ja direktiivi 2009/73 põhjendus 21, mis meenutavad üldpõhimõtet, mille kohaselt kehtivad liidu õigusnormid ettevõtjate suhtes, kelle peakontorid asuvad väljaspool liitu, kui nad tegutsevad liidus.

22 Lisaks võivad ühelt poolt põhivõrguettevõtjate ja teiselt poolt tootjate või tarnijate huvide konfliktid – mainitud eraldamise eeskirjade eesmärk on neid vältida, sätestades, et need võrguettevõtjad saavad sertifikaadi vaid siis, kui nad käitavad vastavaid võrke sõltumatult ja mittediskrimineerival viisil – tekkida nii siis, kui mõiste „VIE“ määratlusega hõlmatud tegevused toimuvad liidus, kui ka siis, kui need toimuvad väljaspool liitu.

23 Komisjon rõhutab veel, et mõistega „VIE“ väljaspool liitu toimuva tegevuse hõlmamine ei tähenda, et liiduvälised ettevõtjad muutuksid liidu õigusnormidest tulenevate õiguste ja kohustuste subjektideks, ega laienda liidu pädevust. Põhivõrguettevõtjad, kelle suhtes kohaldatakse tegelikku eraldamist käsitlevaid õigusnorme, tegutsevad nimelt alati liidus. See, kui mõistesse „VIE“ arvatakse ka tegevus väljaspool liitu, võimaldab hinnata niisugust tegevust liidus. Mitte ükski konkurentsiõiguse või rahvusvahelise õiguse põhimõte ei takista valida niisugust tõlgendust.

24 Saksamaa Liitvabariik väidab esiteks Euroopa Kohtu praktikale tuginedes (25. mai 1985. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Saksamaa, 29/84, EU:C:1985:229, punkt 9, ja 30. juuni 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola, C-648/13, EU:C:2016:49, punkt 73), et liikmesriikidel ei ole kohustust direktiive sõna-sõnalt üle võtta, kui nende direktiivide õiguslikku sisu on järgitud. See liikmesriik väidab, et EnWG § 3 punktis 38 toodud mõiste „VIE“ määratlus ei ole direktiivi 2009/72 artikli 2 punkti 21 ja direktiivi 2009/73 artikli 2 punkti 20 sõnastusega vastuolus. Nendes õigusnormides ei ole nimelt öeldud midagi geograafilise ulatuse kohta ning neid on seepärast tarvis selles küsimuses täpsustada, kui liikmesriigid need riigisisesesse õigusesse üle võtavad.

25 Teiseks väidab Saksamaa Liitvabariik, et nendes direktiivides ette nähtud tegeliku eraldamise eeskirjade mõte ja eesmärk ei nõua, et energia tootmise või tarnimisega tegelevate ettevõtjate tegevust väljaspool liitu võetaks arvesse mõiste „VIE“ määratluses. Selline tegevus ei avalda liidus

elektri- ja maagaasi põhivõrkude tõhusale ning mittediskrimineerivale kasutamisele raskendavat mõju, kuna huvide konflikt nende võrkude haldurite ja nendega seotud konkurentsipõhistes sektorites tegutsevate ettevõtjate osade vahel esineb vaid juhul, kui viimased soovivad kasutada võrke nende toodetud või tarnitava energia edastamiseks. Kuigi Euroopa Kohtu praktikast (6. septembri 2017. aasta kohtuotsus Intel *vs.* komisjon, C-413/14 P, EU:C:2017:632, punkt 40 jj) tuleneb, et kindla mõju kriteerium võimaldab põhjendada liidu õiguse kohaldamist juhul, kui kõnealune tegevus avaldab liidus vahetut ja märkimisväärset mõju, võetakse seda kriteeriumi piisavalt arvesse EnWG § 3 punktis 38 toodud määratlusega.

26 Kolmandaks tooks mõiste „VIE“ määratluse laiendamine tegevustele, millega tegelevad väljaspool liitu kolmandate riikide ettevõtjad, kaasa liidu seadusandliku pädevuse laiendamise, mis on vastuolus rahvusvahelise õigusega. Nimelt saavad need kolmandate riikide ettevõtjad õigused ja kohustused ilma liidu territooriumil tegutsemata.

27 Neljandaks väidab Saksamaa Liitvabariik, et direktiivi 2009/72 artikli 2 punkti 21 ja direktiivi 2009/73 artikli 2 punkti 20 tõlgendamine nii, et mõiste „VIE“ hõlmab tegevust väljaspool liitu, millega tegelevad kolmandate riikide ettevõtjad, on vastuolus kohustusega tõlgendada teisese õiguse akti kooskõlas liidu esmase õigusega. Kuna nende direktiivide aluseks on EÜ asutamislepingu artikli 47 lõige 2 ning artiklid 55 ja 95 (nüüd vastavalt ELTL artikli 53 lõige 2 ning artiklid 62 ja 114), peab nende eesmärk olema hõlbustada asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse kasutamist ning ühtlustada liikmesriikide õigusnorme, mille eesmärk on siseturu rajamine ja toimimine. Järelikult ei saa aluslepingu need sätted kujutada endast õiguslikku alust niisuguste õigusnormide vastuvõtmisel, mida kohaldatakse ettevõtjate kolmandas riigis toimuva majandustegevuse suhtes.

28 Lisaks, kuna väljaspool liitu toimuv kolmandate riikide ettevõtjate tegevus ei mõjuta siseturgu, ei tuleks neile kehtestada ELTL artikli 63 tähenduses kapitali vaba liikumise, ettevõtjate ja nende töötajate kutsealase vabaduse ning õiguse omandile, mis on ette nähtud vastavalt Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 15 lõikes 1, artiklis 16 ja artikli 17 lõikes 1, piiranguid, mis on kehtestatud direktiividega 2009/72 ja 2009/73, lähtudes eesmärgist tagada põhivõrgu tõhus ja mittediskrimineeriv toimimine liidus.

Euroopa Kohtu hinnang

29 Kuna Saksamaa Liitvabariik väidab, et mõiste „VIE“ määratlus, mis on toodud EnWG § 3 punktis 38, ei ole vastuolus direktiivi 2009/72 artikli 2 punktis 21 ja direktiivi 2009/73 artikli 2 punktis 20 toodud määratlusega, vaid täpsustab viimast, siis tuleb analüüsida sellele määratlusele selle liikmesriigi antud tõlgenduse põhjendatust, võttes arvesse mitte üksnes nende direktiivide artikli 2 punkti 21 ja artikli 2 punkti 20 sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa säte on (vt selle kohta 12. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Kamin und Grill Shop, C-289/16, EU:C:2017:758, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

30 Selle kohta tuleb märkida, et direktiivi 2009/72 artikli 2 punkti 21 sõnastuse kohaselt on mõiste „VIE“ määratletud kui „elektriettevõtja või elektriettevõtjate rühm, mille üle samal isikul või samadel isikutel on otsene või kaudne kontroll, ja kus asjaomase ettevõtja või ettevõtjate rühma vähemalt üks ülesanne on elektrienergia edastamine või jaotamine ning teine ülesanne elektrienergia tootmine või tarnimine“. Direktiivi 2009/73 artikli 2 punktis 20 on VIE analoogses sõnastuses määratletud maagaasi valdkonnas.

31 Esimesena on oluline märkida, et ei direktiivi 2009/72 artikli 2 punktis 21 ega direktiivi 2009/73 artikli 2 punktis 20 ei ole viidatud liikmesriikide õigusele määratleda mõistet „VIE“ nende direktiivide tähenduses.

32 Neil asjaoludel on mõiste „VIE“ liidu õiguse autonoomne mõiste, mida tuleb kogu liidu õiguses tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt, arvestades liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudeid seoses võrdsuse põhimõttega. Selle mõiste tähendust ei saa seega kindlaks määrata liikmesriikide õiguses tuntud mõistete või riigi tasandil käibivate liigituste alusel (vt analoogia alusel 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus RL (hilinenud maksmise vastu võitlemise direktiiv), C-199/19, EU:C:2020:548, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

33 Lisaks, kuna direktiivi 2009/72 artikli 2 punkti 21 ja direktiivi 2009/73 artikli 2 punkti 20 sõnastuses ei ole mainitud ühtegi elementi, mis puudutaks territooriumi, kus VIE tegutseb või kus on tema asukoht, siis sellest järeldub, et need sätted ei kehtesta mõiste „VIE“ kohta ühtegi sõnaselget territoriaalset piirangut, mis piiraks selle mõiste piiritlemist ainult tegevustega, millega tegeldakse liidus.

34 Teisena, mis puudutab mõiste „VIE“ konteksti, siis tuleb märkida, et see mõiste kuulub – nagu nähtub eelkõige direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 9 lõigetest 1 ja 8 koostoimes esimese direktiivi põhjendusega 9 ja teise direktiivi põhjendusega 6 – nende direktiivide sätete hulka, mille eesmärk on tagada „tegelik eraldamine“ ühelt poolt põhivõrgu ning teiselt poolt elektrienergia ja maagaasi tootmis- ja tarnimistegevuse vahel.

35 Kolmandana, mis puudutab kõnealuste õigusnormide eesmärke, siis tuleb märkida, et direktiivide 2009/72 ja 2009/73 eesmärk on rakendada elektrienergia ja maagaasi siseturgu, kus aluspõhimõte on tagada mittediskrimineeriv juurdepääs võrkudele. Esimese direktiivi põhjendusest 9 ja teise direktiivi põhjendusest 6 tuleneb, et ilma käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis nimetatud tegeliku eraldamiseta esineb oht, et see juurdepääs on diskrimineeriv. Nagu nähtub eelkõige direktiivi 2009/72 põhjendustest 11, 12 ja 16 ning direktiivi 2009/73 põhjendustest 8, 9 ja 13, nõuab selle ohu kõrvaldamine igasuguse huvide konflikti kaotamist ühelt poolt tootjate või tarnijate ning teiselt poolt energiatoodete põhivõrguettevõtjate vahel.

36 Direktiivide 2009/72 ja 2009/73 kehtestatud tegeliku eraldamise nõuete eesmärk on seega tagada põhivõrguettevõtjate täielik ja tõhus sõltumatus tootmis- ning tarnetegevusest (vt selle kohta 26. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Balgarska energiyna borsa, C-347/16, EU:C:2017:816, punkt 34). Nagu nähtub direktiivi 2009/72 põhjendusest 24 ja direktiivi 2009/73 põhjendusest 21, kehtivad need tegeliku eraldamise nõuded kogu liidus nii liitu kuuluvate kui ka liitu mittekuuluvate ettevõtjate suhtes.

37 Nimelt ei saa välistada, et liidus asuva põhivõrguettevõtja ja nendes valdkondades väljaspool liitu tegutsevate elektrienergia või maagaasi tootjate või tarnijate vahel esineb huvide konflikt. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 44 märkis, ilmneb olukorras, kus gaasi või elektrienergiat, mille ettevõtja tootis väljaspool liitu, transporditakse liidus sama ettevõtja omandis oleva põhivõrgu kaudu, selgelt oht, et selle võrgu käitamisel pannakse toime diskrimineeriv käitumine, mis võib kahjustada konkurentide energiatoodete edastamist.

38 Sellest tuleneb, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 45, et mõiste „VIE“ kitsendav tõlgendus, mida pooldab Saksamaa Liitvabariik, seab ohtu direktiivide 2009/72 ja 2009/73 tegelikku eraldamist käsitlevate sätete soovitava toime, kuna see võimaldab VIE-l, kes toodab või tarnib maagaasi või elektrit väljaspool liitu, neist kõrvale hoida. Seega ei ole niisugune kitsendav

tõlgendus kooskõlas nende sätetega taotletavate eesmärkidega, mis võimaldavad selle mõiste kohaldamisalast välja jätta võimalikud huvide konflikti olukorrad, mida on mainitud käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis, kuna selle mõiste ulatus on piiratud üksnes tegevusega, millega tegeldakse liidus.

39 Sellest järeldub, et mõistet „VIE“ tuleb tõlgendada laialt, mis võimaldab vajaduse korral hõlmata tegevust väljaspool liidu territooriumi. Seega ahendab piirdumine üksnes tegevusega liidus lubamatult selle mõiste ulatust.

40 Vastupidi Saksamaa Liitvabariigi argumentidele ei tähenda see järeldus liidu seadusandliku pädevuse laiendamist väljapoole siseturgu, mis on vastuolus kohustusega tõlgendada teisese õiguse akti kooskõlas esmase õigusega, käesoleval juhul ELTL artikli 53 lõikega 2, artiklitega 62 ja 114 ning rahvusvahelise õigusega.

41 Sellega seoses tuleb märkida, et direktiivi 2009/72 artikli 2 punkt 21 ja direktiivi 2009/73 artikli 2 punkt 20 ei reguleeri väljaspool liitu asuvat turgu, vaid piirduvad mõiste „VIE“ määratlusega, mis tagab nende direktiivide tõhusa kohaldamise, vältides kõrvalehoidmist teatavatest nõuetest, mis on vajalikud, et tagada tegelik eraldamine ning seega parandada elektrienergia ja maagaasi siseturu toimimise tingimusi.

42 Euroopa Kohtul on aga juba olnud võimalus rõhutada, et EÜ asutamislepingu artikli 95 (nüüd ELTL artikkel 114) alusel vastu võetud liidu akt võib sisaldada sätteid, mille eesmärk on vältida siseturu toimimise tingimuste parandamisele suunatud normidest kõrvalehoidmist (vt selle kohta 4. mai 2016. aasta kohtuotsus Philip Morris Brands jt, C-547/14, EU:C:2016:325, punkt 131 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 Lisaks võib VIE puhul, kes toodab või tarnib maagaasi või elektrit väljaspool liitu, tekkida huvide konflikt, nagu on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 37, kuna liidu siseturul võib esineda diskrimineerimine isegi siis, kui VIE tootmine asub väljaspool liitu. Neil asjaoludel ei välista rahvusvaheline õigus seega liidu pädevust kohaldada oma norme sellise diskrimineerimise suhtes (vt selle kohta 27. septembri 1988. aasta kohtuotsus Ahlström Osakeyhtiö jt *vs.* komisjon, 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 ja 125/85–129/85, EU:C:1988:447, punkt 18).

44 Järelikult tuleb nõustuda esimese väitega, mille komisjon oma hagi põhjendamiseks esitas, ja tõdeda, et kuna Saksamaa Liitvabariik ei ole nõuetekohaselt üle võtnud direktiivi 2009/72 artikli 2 punkti 21 ja direktiivi 2009/73 artikli 2 punkti 20, siis on ta rikkunud nendest direktiividest tulenevaid kohustusi.

Teine väide, et on rikutud direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõikeid 3 ja 8

Poolte argumendid

45 Selle väitega heidab komisjon Saksamaa Liitvabariigile ette, et viimane ei ole nõuetekohaselt üle võtnud direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõigetes 3 ja 8 sätestatud üleminekuperioode käsitlevaid sätteid. Komisjoni sõnul kohaldatakse neid sätteid kõigi hõivatud töökohtade ja täidetud ülesannete, huvide või ärisuhete suhtes, otseselt või kaudselt, VIEs või selle osas või seda kontrollivas aktsionäris, välja arvatud nimetatud põhivõrguettevõtjas. EnWG § 10c lõiked 2 ja 6 piiravad nende kahe direktiivi sätete kohaldamist nende VIE osadega, kes tegutsevad energia valdkonnas.

46 Komisjon väidab, et äriühingute kontserni kujul VIE hõlmab kõiki kontserni juriidilisi üksusi, sõltumata majandussektorist, milles need üksused tegutsevad. See käsitlus vastab ka mõistele „ettevõtja“, nagu seda on kasutatud konkurentsiõiguses, eelkõige ELTL artiklites 101 ja 102.

47 Lisaks oleks EnWG § 10c lõigete 2 ja 6 sätete koosmõjus tekitatud piirang vastuolus direktiivides 2009/72 ja 2009/73 ette nähtud tegeliku eraldamise eeskirjade eesmärkidega. Nimelt võib sõltumatu põhivõrguettevõtja mudeli järgi selline võrguettevõtja jääda osaks VIEst vaid juhul, kui täidetud on teatud ranged korraldust, juhtimist ja investeeringuid käsitlevad tingimused, mis tagavad selle võrguettevõtja tegeliku eraldamise VIEst tervikuna.

48 See, et jätta üleminekuperioode reguleerivate eeskirjade kohaldamisalast välja VIE osad, kes ei tegutse otseselt energeetika valdkonnas, võimaldaks aga mööda minna tegeliku eraldamise reeglitest. VIE neid osi, kes energeetikasektoris ei tegutse, võivad samuti puudutada VIE huvid elektri- ja maagaasi tootmises ning tarnimises. Just selleks, et vältida seda ohtu ning tagada edastamise ja jaotamise sõltumatus energia tootmise ja tarnimisega seotud huvidest, otsustas liidu seadusandja arvata direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõigete 3 ja 8 kohaldamisalasse kogu VIE tegevuse, sealhulgas selle osad, kes ei tegele energia valdkonnaga seotud tegevusaladega, ning mitte piirduda üksnes VIE nende tegevustega tegelevate osadega.

49 Saksamaa Liitvabariik väidab, et kõnealuste direktiivide üleminekuperioode käsitlevatel sätetel ja neid üle võtnud EnWG sätetel on sama ulatus. Direktiivi 2009/72 artikli 2 punkti 21 kohaselt koosneb VIE nimelt erinevatest elektriettevõtjatest selle direktiivi artikli 2 punkti 35 tähenduses, mitte aga teistes majandussektorites tegutsevatest ettevõtjatest. Sama kehtib maagaasi sektori puhul vastavalt direktiivi 2009/73 artikli 2 punktidele 1 ja 20. Nii on direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõikes 3 märgitud töötajad üksnes need, kes tegutsevad VIEs elektrienergia või maagaasi sektoris, enne nende töölevõtmist põhivõrguettevõtja poolt.

50 Lisaks leiab Saksamaa Liitvabariik, et EnWG § 10c lõikes 2 sisalduv viide energiasektorile on kooskõlas ülevõetud direktiivide kohaldamisala, mõtte ja eesmärgiga. Nimelt on vajalik, kuid ka piisav, et sõltumatu põhivõrguettevõtja – mille loomine on lubatud direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 9 lõikega 8 – sõltumatus, kui 3. septembril 2009 kuulub selline võrk VIE-le, oleks tagatud ainult selle VIE energeetikasektorite suhtes. Seega selleks, et vältida huvide konflikte sõltumatu põhivõrguettevõtja mudeli raames, piisab, kui ajutiselt peatada töötajate üleminek nendes sektorites tegutsevate ettevõtjate erinevate osade vahel.

51 ELTL artiklis 45 sätestatud töötajate vaba liikumise piirangud – kui VIE asjaomaste ettevõtjate osad asuvad mitmes liikmesriigis –, samuti piirangud harta artikli 15 lõikes 1 sätestatud põhiõigusele vabalt valida kutseala – kui need osad asuvad vaid ühes liikmesriigis –, mis tulenevad üleminekuperioode käsitlevatest eeskirjadest, on pealegi põhjendatud üksnes siis, kui direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõikeid 3 ja 8 kohaldatakse ainult nende töötajate ülemineku suhtes.

Euroopa Kohtu hinnang

52 Direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõike 3 sõnastuse kohaselt „[p]õhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavad isikud või haldusorganite liikmed, kelle suhtes käesolevat lõiget kohaldatakse, ei tohi kolme aasta jooksul enne ametisse nimetamist omada ametikohta või ametialast vastutust, huvisid või ärisuhteid, otseselt või kaudselt, [VIEs] või selle osas või seda

kontrollivas aktsionäris, välja arvatud nimetatud põhivõrguettevõtjas“. Selle artikli lõike 8 järgi kohaldatakse lõiget 3 „enamiku põhivõrguettevõtjate juhtimise eest vastutavate isikute ja/või haldusorganite liikmete suhtes“.

53 Direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõigete 3 ja 8 sõnastuses ei ole seega nendes ette nähtud üleminekuperioodide kohaldamise osas ühtki piirangut üksnes nende VIE osade, kes tegutsevad elektrienergia või maagaasi sektoris, töötajatele.

54 Nimetatud eeskirjade eesmärk omakorda viib nende tõlgendamiseni nii, et selline piirang on välistatud. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 61 ja 62 märkis, on nende eeskirjade eesmärk tagada „tegelik eraldamine“, mis võimaldab põhivõrguettevõtja ja VIE vahel täielikku ja tõhusat sõltumatust, et kõrvaldada huvide konfliktid ühelt poolt elektrienergia või maagaasi tootmise ja tarnimise ning teiselt poolt põhivõrgu haldamise vahel. See eraldamine osutub vajalikuks, et tagada ELTL artikli 194 lõikes 1 sätestatud energia siseturu toimimine ja energiaga varustamise kindlus.

55 Nimelt, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 35, on sellise „tegeliku eraldamise“ eesmärk võimaldada mittediskrimineerivat juurdepääsu võrkudele, mis on funktsionaalse energia siseturu põhielement. Lisaks nähtub direktiivi 2009/72 põhjendusest 25 ja direktiivi 2009/73 põhjendusest 22, et energiaga varustamise kindlus on lahutamatult seotud energia siseturu tõhusa toimimisega.

56 Sellest tuleneb, et direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõigetes 3 ja 8 ette nähtud „üleminekuperioode“ kohaldatakse põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavatele isikutele ja/või nende juhtorganite liikmetele, kes enne nende töölevõtmist tegutsesid VIEs või ühes VIE ettevõtjat kontrollivas aktsionäris, isegi kui nende tegevustega ei tegelda VIE energeetikasektoris või ühes VIE energeetikasektori ettevõtjat kontrollivas aktsionäris.

57 Nimelt ei saa välistada, et põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutav isik ja/või nende juhtorganite liige, kes enne tema ametisse nimetamist töötas VIEs muus sektoris kui energeetika, võis mõjutada selle ettevõtja tegevust elektrienergia ja maagaasi tootmise või tarnimise valdkonnas.

58 On tõsi, et mõiste „VIE“, nagu see on määratletud direktiivi 2009/72 artikli 2 punktis 21 ja direktiivi 2009/73 artikli 2 punktis 20, viitab vastavalt „elektriettevõtjatele“ ja „maagaasiettevõtjatele“ vastavalt nende artiklite punktide 35 ja 1 tähenduses. Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 64, ei võimalda need määratlused siiski järeldada, et VIE osad, mis ei tegutse elektrienergia või maagaasi valdkonnas, jäävad selle mõiste alt välja, nii et need ei kuulu direktiivide 2009/72 ja 2009/73 nende sätete kohaldamisalasse, mis käsitlevad tegelikku eraldamist nende direktiivide artikli 9 lõike 8 tähenduses. Selline kitsendav tõlgendus mitte ainult ei sea kahtluse alla eesmärki tagada tegelik eraldamine, vaid annaks ka aluse ettevõtja kunstlikuks jagunemiseks, mis ei vasta majanduslikule tegelikkusele.

59 Lisaks, kuigi käesoleva kohtuotsuse punktis 56 toodud üleminekuperioodi käsitlevate eeskirjade tõlgendamine võib – nagu väidab Saksamaa Liitvabariik – kaasa tuua ELTL artiklis 45 sätestatud töötajate liikumisvabaduse piiramise ja harta artikli 15 lõikes 1 ette nähtud kutseala vaba valiku põhiõiguse teostamise piirangu, tuleb märkida, et need vabadused ei kujuta endast absoluutseid eelisõigusi, vaid neid võib teatud tingimustel piirata.

60 Töötajate vaba liikumise piirangute keeld kehtib küll nii riigisiseste meetmete kui ka liidu institutsioonide võetud meetmete kohta (vt analoogia alusel 8. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Poola *vs.* parlament ja nõukogu, C-626/18, EU:C:2020:1000, punkt 87 ja seal viidatud kohtupraktika).

61 Liidu seadusandja poolt ELTL artikli 53 alusel koostoimes ELTL artikliga 62 võetud koordineerimismeetmete eesmärk on nii hõlbustada teenuste osutamise vabaduse kasutamist kui ka vajaduse korral tagada muude põhihuvide kaitse, mida see vabadus võib mõjutada (vt selle kohta 8. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Poola *vs.* parlament ja nõukogu, C-626/18, EU:C:2020:1000, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

62 Töötajate vaba liikumist piirav meede on seega vastuvõetav ainult juhul, kui see järgib EL toimimise lepinguga kooskõlas olevat õigustatud eesmärki ja kui see on põhjendatud ülekaaluka üldise huviga. Lisaks peab selle kohaldamine sellisel juhul olema taotletud eesmärgi saavutamiseks sobiv ega tohi minna kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik (vt selle kohta 23. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Land Niedersachsen (varasemad asjakohase töö tegemise perioodid), C-710/18, EU:C:2020:299, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

63 Järelikult, nagu tuleneb ka harta artikli 52 lõikest 1, saab kutseala vabalt valimise õiguse kasutamisele seada piiranguid, tingimusel et need piirangud on tegelikult kooskõlas liidu taotletavate üldistest huvidest lähtuvate eesmärkidega ega kujuta endast taotletavat eesmärki silmas pidades ülemäärast ja lubamatut sekkumist, mis kahjustaks sel viisil tagatud õiguse olemust (vt selle kohta 6. septembri 2012. aasta kohtuotsus Deutsches Weintor, C-544/10, EU:C:2012:526, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

64 Käesoleval juhul, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 54 ja 55, järgivad direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõigetes 3 ja 8 ette nähtud üleminekuperioode käsitlevad eeskirjad üldise huvi eesmärki tagada „tegelik eraldamine“.

65 Need eeskirjad on sobivad sellise eesmärgi saavutamiseks, kuna määrates kindlaks ajavahemikud, mille jooksul sõltumatu põhivõrguettevõtja vastutus- või juhtimisülesannetele määratud isikud ei saa omada ametikohta või ametialast vastutust, huvisid või ärisuhteid, otseselt või kaudselt VIEs või selle osas või seda kontrollivas aktsionäris, välja arvatud nimetatud põhivõrguettevõtjas, mis annab neile juurdepääsu teabele, mida need isikud saavad VIEs ülesannete täitmise raames, tagavad need selle võrguettevõtja sõltumatuse energiatoodete tootmisest ja tarnimisest.

66 Lisaks ei lähe need õigusnormid kaugemale sellest, mis on taotletava eesmärgi saavutamiseks vajalik. Nimelt on ELTL artikliga 45 tagatud töötajate liikumisvabaduse ja harta artikli 15 lõikega 1 tagatud kutseala vabalt valimise õiguse piirangud, mis tulenevad nimetatud võrguettevõtjat käsitlevatest erinormidest, sealhulgas üleminekuperioode käsitlevatest eeskirjadest, mis tagavad tema sõltumatuse, ajaliselt piiratud, nii et need tekitavad õiguslikke tagajärgi üksnes selgelt piiritletud ajavahemiku jooksul.

67 Neil asjaoludel on nende sätetega vastuolus EnWG § 10c lõikest 2 tulenev asjaolu, et direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõigete 3 ja 8 sätete subjektiivsest kohaldamisalast jäetakse välja isikud, kes tegelesid kutsealase tegevusega, kellel oli huvi või ärisuhe VIE või selle osaga väljaspool VIE energeetikasektorit.

68 Seega tuleb nõustuda komisjoni hagi põhjenduseks esitatud teise väitega ja tõdeda, et kuna Saksamaa Liitvabariik ei ole nõuetekohaselt üle võtnud direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõikeid 3 ja 8, siis on ta rikkunud nendest direktiividest tulenevaid kohustusi.

Kolmas väide, et on rikutud direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõiget 5

Poolte argumendid

69 Selles väites heidab komisjon Saksamaa Liitvabariigile ette, et viimane ei ole direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõiget 5 täielikult üle võtnud, kuna EnWG § 10c lõikes 4 kehtestatud kohustus võõrandada enne 3. märtsi 2012 omandatud osalused VIE kapitalis on kohaldatav ainult põhivõrguettevõtja juhatuse liikmetele kuuluvatele osalustele, mitte aga tema töötajatele kuuluvate osaluste suhtes. Komisjon leiab, et isegi kui põhivõrguettevõtja töötajad ei saa teha juhtimisotsuseid, võivad nad mõjutada oma tööandja tegevust, mis õigustab seda, et need töötajad peavad võõrandama oma osaluse VIE kapitalis, mis on omandatud enne 3. märtsi 2012.

70 Niisugune kohustus ei kahjusta nende töötajate õigust omandile, sest seda kohaldatakse üksnes tulevikus ning seega ei puuduta see juba välja makstud dividende. Lisaks võõrandatakse neid osalusi ainult nende omaniku nõusolekul ja sobiva tasu eest. Viimasel säilib võimalus oma osalus säilitada tingimusel, et ta loobub oma positsioonist põhivõrguettevõtjas.

71 Saksamaa Liitvabariik tuletab meelde, et EnWG § 10c lõike 4 esimene lause keelab nii põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavatel isikutel kui ka teistel töötajatel omandada osalusi VIE või selle ühe osa kapitalis pärast 3. märtsi 2012, samas kui sama sätte teine lause näeb ette, et ainult juhtimise eest vastutavad isikud peavad võõrandama hiljemalt 31. märtsiks 2016 oma osaluse VIE või selle ühe osa kapitalis, mis on omandatud enne 3. märtsi 2012.

72 Sellist eraldamist õigustab asjaolu, et enne põhivõrguettevõtja suurema sõltumatuse nõuete jõustumist 3. märtsil 2012 jaotati VIE aktsiaid sageli „töötajate aktsiatena“ ja need olid lahutamatult seotud nende töötajate individuaalse vara või hoiuste loomisega nende pensioniks.

73 Nimetatud töötajatele pandud kohustus võõrandada sellised osalused kujutaks endast nende põhiseadusega (Grundgesetz, edaspidi „GG“) kaitstud õiguse omandile ebaproportsionaalset piiramist, kuna nad ei saa märkimisväärselt mõjutada võrgu kasutamise juhtimist. Juhtivtöötajaid koheldakse nende positsiooni olulisuse tõttu erinevalt. Nimelt avaldavad need isikud otsustavat strateegilist mõju põhivõrguettevõtja juhtimisele, mis toob kaasa eriti suure huvide konflikti ohu.

74 Lisaks, kuna direktiivides 2009/72 ja 2009/73 ei ole täpsustatud, kuidas koheldakse VIE aktsiakapitalis osalusi, mille põhivõrguettevõtja töötajad omandasid enne tähtpäeva, peavad liikmesriigid vastu võtma selleks asjakohased üleminekusätted.

Euroopa Kohtu hinnang

75 Direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõike 5 sõnastuse järgi ei tohi „[p]õhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavad isikud või haldusorganite liikmed ja/või töötajad […] omada mingeid huvisid, otseselt või kaudselt, [VIE] osas, v.a nimetatud põhivõrguettevõtjas, või saada sellest rahalist kasu. Nende töötasu ei sõltu [VIE] (v[.]a põhivõrguettevõtja) tegevusest ja tulemustest“.

76 Selle sätte sõnastusest nähtub selgelt, et nii põhivõrguettevõtja juhtidel kui ka töötajatel on keelatud omada huve või saada rahalisi eeliseid vahetult või kaudselt VIE muult osalt kui põhivõrguettevõtjalt.

77 Seda tõlgendust kinnitavad selle õigusakti eesmärgid, millesse kõnealune säte kuulub. Nimelt, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 77 märkis, õigustab juhtudel, kui selleks, et tagada tegelik eraldamine ühelt poolt põhivõrguettevõtjate ja teiselt poolt elektrienergia ja maagaasi tootmise ning tarnimise vahel, on valitud vastavalt direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 9 lõikele 8 sõltumatu põhivõrguettevõtja loomine, kohustus tagada selle võrguettevõtja täielik ja tegelik sõltumatus VIE raames direktiivide 2009/72 ning 2009/73 artikli 19 lõike 5 tõlgendamist nii, et keeld omada osalust VIEs, mis selles on ette nähtud, hõlmab töötajate, kes sellist osalust omavad, kohustust oma osalus võõrandada. Isegi juhul, kui töötaja ei osale põhivõrguettevõtja igapäevases juhtimises, ei saa nimelt välistada, et töötaja võiks saada oma tööandja tegevust mõjutada, ja seega võivad tekkida huvide konfliktid, kui talle kuulub osalus VIEs või selle osas.

78 Kuigi käesolevas asjas näevad kõne all olevad Saksa õigusnormid ette kohustuse võõrandada enne 3. märtsi 2012 omandatud osalus VIE kapitalis, piiravad need seda kohustust siiski ainult põhivõrguettevõtja juhatuse liikmetega. Kuna Saksamaa Liitvabariik väidab, et see piirang võimaldab austada GGga tagatud töötajate õigust omandile VIE kapitali osaluse osas, siis tuleb märkida, et see õigus on kaitstud ka harta artikli 17 lõikega 1.

79 Direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõike 5 tõlgendus, mis on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktides 76 ja 77, on siiski kooskõlas harta artikli 17 lõikes 1 sätestatud õigusega omandile. Nimelt ei ole harta selle sättega tagatud õigus omandile absoluutne õigus ja selle kasutamisele võidakse kehtestada piiranguid, mis on põhjendatavad liidu taotletavate üldise huvi eesmärkidega, tingimusel et need piirangud vastavad harta artikli 52 lõike 1 järgi tegelikult taotletud üldise huvi eesmärkidele ega kujuta seda eesmärki silmas pidades ülemäärast ja lubamatut sekkumist, mis rikuks sel viisil tagatud õiguse olemust (vt selle kohta 20. septembri 2016. aasta kohtuotsus Ledra Advertising jt *vs.* komisjon ja EKP, C-8/15 P, EU:C:2016:701, punktid 69 ja 70 ning seal viidatud kohtupraktika).

80 Kõnealuse kohustuse eesmärk on aga vastata üldist huvi pakkuvale eesmärgile, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 54 ja milleks on tagada põhivõrkude tegelik eraldamine elektrienergia ja maagaasi tootmise ning tarnimisega seotud tegevusest, mis on vajalik energia siseturu toimimise ja energiavarustuse kindluse tagamiseks.

81 Lisaks ei kahjusta direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõikes 5 sätestatud keelud ebaproportsionaalselt ja lubamatult õigust omandile nii, et see mõjutaks selle õiguse olemust. Nimelt näevad need sätted ette üksnes seda, et isikud, kellel on huvi VIE mõnes muus osas peale põhivõrguettevõtja või kes saavad sellest rahalist kasu, ei saa omandada ega säilitada põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutava isiku ega haldusorganite liikme ja tema töötaja staatust.

82 Seega peavad VIE teises osas huvi omajad valima oma omanikuõiguse säilitamise ja selle võõrandamise vahel, et nad saaksid täita põhivõrguettevõtjas ülesandeid. Lisaks ei ole nende sätetega vastuolus nende osaluste müük turuhinnaga või nende vahetamine osalusega põhivõrguettevõtja kapitalis.

83 Seega, võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktides 54 ja 80 meenutatud üldise huvi eesmärki, ei kujuta kõnealune kohustus endast ülemäärast ja lubamatut sekkumist, mis võiks kahjustada nende töötajate õiguse omandile põhisisu, mis on tagatud harta artikli 17 lõikes 1.

84 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb komisjoni hagi toetuseks esitatud kolmanda väitega nõustuda. Seega tuleb tõdeda, et jättes nõuetekohaselt üle võtmata direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõike 5, on Saksamaa Liitvabariik rikkunud nendest direktiividest tulenevaid kohustusi.

Neljas väide, et rikutud on riikliku reguleeriva asutuse ainuvolitusi

Poolte argumendid

85 Selle väitega heidab komisjon Saksamaa Liitvabariigile ette, et viimane ei ole nõuetekohaselt üle võtnud direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punkte a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punkte a ja b, kuna EnWG § 24 esimene lause annab föderaalvalitsusele volitused kehtestada edastus- ja jaotustariifid ning määrata kindlaks riigi võrkudele juurdepääsu ja tasakaalustusteenuste tingimused, kuigi nende sätete alusel on sellised volitused ainult riiklikul reguleerival asutusel (edaspidi „reguleeriv asutus“).

86 Komisjon väidab, et föderaalvalitsuse poolt EnWG § 24 esimese lause alusel vastu võetud määrused kujutavad endast üksikasjalikke juhiseid reguleerivale asutusele tema regulatiivvolituste teostamise kohta. Nende määrustega on kehtestatud võrgutariifide kindlaksmääramise menetlus ja kord, nähes ette üksikasjalikud valdkonnad, nagu amortisatsioon ja indekseerimine, ning need sisaldavad üksikasjalikke eeskirju võrgule juurdepääsu tingimuste kohta.

87 Ent nii üksikasjalike sätete kehtestamine föderaalvalitsuse poolt takistab reguleerival asutusel teostada oma kaalutlusõigust, mistõttu võetakse temalt volitused, mis on direktiiviga 2009/72 ja 2009/73 antud ainult talle. Liidu õiguses on kehtestatud selged põhimõtted võrgutasude kohta, see tähendab need, mis on sätestatud direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikes 10 ja maagaasi valdkonnas komisjoni 16. märtsi 2017. aasta määruses (EL) 2017/460, millega kehtestatakse võrgueeskiri gaasi ülekandetasude ühtlustatud ülesehituse põhimõtete kohta (ELT 2017, L 72, lk 29). Lisaks, mis puudutab võrguga ühendamise tingimusi ja juurdepääsutingimusi, siis sisaldavad vastavad Euroopa võrgueeskirjad üksikasjalikke sätteid muu hulgas tippkoormuste, tootjate ning kõrgepingeseadmete kohta.

88 Mööndes, et reguleeriva asutuse ülesanded peavad vastavalt Saksa õigusele olema määratletud ja kehtestatud õigusnormides, heidab komisjon Saksamaa seadusandjale ette, et ta on kehtestanud tingimused, mille alusel reguleeriv asutus peab täitma oma ülesandeid, föderaalvalitsuse määrusega, selle asemel et tunnustada reguleeriva asutuse ainupädevust täita direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punktis a ja lõike 6 punktides a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 1 punktis a ja lõike 6 punktides a ja b sätestatud ülesandeid.

89 Selles kontekstis rõhutab komisjon, et direktiivi 2009/72 artikli 35 lõige 4 ja direktiivi 2009/73 artikli 39 lõige 4 tugevdasid reguleerivate asutuste sõltumatust võrreldes liidu varasemate õigusaktidega.

90 Lisaks leiab komisjon, et isegi kui Euroopa Kohtu 13. juuni 1958. aasta kohtuotsuses Meroni *vs.* Ülemamet (9/56, EU:C:1958:7) välja töötatud põhimõtted liidu ametitele pädevuse delegeerimise valdkonnas on kohaldatavad ka reguleerivatele asutustele, on antud juhul liidu õigus ise piisavalt kindlaks määranud kriteeriumid ja tingimused, mis peavad vastavalt 22. jaanuari 2014. aasta kohtuotsusele Ühendkuningriik *vs.* parlament ja nõukogu (C-270/12, EU:C:2014:18, punktid 41 ja 54) piirama reguleerivatele asutustele antud pädevust ning nende kaalutlusõigust nii, et selle pädevuse kasutamine võib olla kohtuliku läbivaatamise ese.

91 Saksamaa Liitvabariik, keda toetab Rootsi Kuningriik, väidab kõigepealt, et ELTL artikli 194 lõike 2 kohaselt jääb liikmesriikidele pädevus määrata kindlaks oma energiavarude kasutamise tingimused. Arvestades eelkõige eesmärki peatada tuumaenergia tootmine kuni 2022. aastani, on vaja „oluliselt laiendada“ elektrienergia ja maagaasi põhivõrke, tagades samas, et nendega seotud kulud ei ületaks tarbijate jaoks vastuvõetavat suurusjärku.

92 Selles kontekstis lubab EnWG § 24 föderaalvalitsusel „kasutada regulatiivset pädevust Bundesrati [nõusolekul] GG § 80 lõike 1 tähenduses“. Kuigi reguleerival asutusel on „märkimisväärne tegutsemisruum“, nõuab seaduslikkuse põhimõte oma seadusereservatsiooni põhimõtte osas, mis kaasneb õigusriigi põhimõttega, et selle asutuse haldusvõimu teostamine oleks „ette struktureeritud“, tagamaks GG nõuete kohaselt, et demokraatliku seadustamise ahelat ei katkestata.

93 Lisaks väidab Saksamaa Liitvabariik, et EnWG § 24 esimene lause on kooskõlas direktiivide 2009/72 ja 2009/73 sätetega, mis käsitlevad reguleeriva asutuse ülesandeid. Nimelt ei võimalda viimati nimetatud sätete sõnastus järeldada, et reguleeriv asutus peab olema tingimata pädev kehtestama nii edastus- või jaotustariife kui ka nende tariifide arvutamise metoodikat. Vastupidine tõlgendus oleks vastuolus direktiivide mõtte, eesmärkide ja kujunemislooga.

94 Vastavalt menetlusautonoomia põhimõttele on liikmesriikidel kaalutlusõigus direktiivide 2009/72 ja 2009/73 sätete ülevõtmisel, mis käsitlevad reguleerivate asutuste volitusi. Saksamaa Liitvabariigi puhul määravad seadusandja ja reguleeriv asutus arvutamise metoodika kindlaks üldiselt ja abstraktselt, samas kui reguleeriv asutus on pädev seda metoodikat täiendama ja osaliselt seda muutma ning tegema nimetatud arvutamise metoodika alusel konkreetseid otsuseid. Kuna puuduvad piisavalt täpsed materiaalõiguslikud nõuded võrgule juurdepääsu ja hinnakujunduse kindlaksmääramise kohta ning selleks, et tagada direktiivide nõuetekohane ülevõtmine, on liikmesriigid kohustatud välja töötama oma kriteeriumid reguleerivate asutuste regulatiivse pädevuse piiritlemiseks.

95 Seda seisukohta ei lükka ümber 29. oktoobri 2009. aasta otsus komisjon *vs.* Belgia (C-474/08, ei avaldata, EU:C:2009:681), kuna käesoleval juhul on EnWG § 24 alusel vastu võetud määrused materiaalõiguslikult seadused, mitte föderaalvalitsuse juhised, ja need on antud reguleerivast asutusest hierarhiliselt kõrgema täitevvõimu ülesannete täitmisel. Kui föderaalvalitsus võtab sel alusel vastu määrusi, „ei tegutse ta täitevvõimu haruna, vaid täidab seadusandja ülesandeid“ Bundesrati nõusolekul. Need määrused ei kahjusta seega reguleeriva asutuse sõltumatust, kuna viimane ei allu valitsusele ega muudele asutustele.

96 Lõpuks väidab Saksamaa Liitvabariik, et 13. juuni 1958. aasta kohtuotsuses Meroni *vs.* Ülemamet (9/56, EU:C:1958:7) välja töötatud põhimõtted on kohaldatavad ka siis, kui liidu seadusandja annab volitused sõltumatutele riigiasutustele. Nende põhimõtete kohaselt on nendele asutustele pädevuse andmine võimalik vaid siis, kui liidu seadusandja on enne vastu võtnud piisavalt täpsed sätted selliste asutuste ülesannete ja pädevuse kohta. Kui seadusandja ei ole selliseid sätteid vastu

võtnud, peavad liikmesriigid need vastu võtma. Sama kohustus tuleneb demokraatia ja õigusriigi põhimõtetest, mis kuuluvad Saksamaa Liitvabariigi poliitiliste ja põhiseaduslike alusstruktuuride hulka, mida liit peab ELL artikli 4 lõike 2 kohaselt austama.

97 Saksamaa Liitvabariik heidab oma vasturepliigis komisjonile ette vaidluse eseme lubamatut laiendamist, kuna ta esitas repliigis lisaväite reguleeriva asutuse sõltumatuse rikkumise kohta või muutis esialgset väidet.

Euroopa Kohtu hinnang

– *Vastuvõetavus*

98 Siinkohal tuleb kõigepealt meenutada, et pool ei saa kohtumenetluse käigus muuta vaidluse eset ning hagi põhjendatust tuleb uurida ainult lähtuvalt kohtumenetluse aluseks olevas hagiavalduses esitatud nõuetest (vt eelkõige 11. novembri 2010. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Portugal, C-543/08, EU:C:2010:669, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).

99 Lisaks on komisjon tulenevalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 21 esimesest lõigust ning kodukorra artikli 120 punktist c kohustatud kõigis ELTL artikli 258 alusel esitatud hagides näitama ära konkreetsed väited, mida Euroopa Kohtul palutakse hinnata, ja vähemalt ülevaatlikult esitama õiguslikud ja faktilised asjaolud, millele ta oma väidetes tugineb (vt selle kohta 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Bulgaaria, C-145/14, ei avaldata, EU:C:2015:502, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

100 Neljandas väites heidab komisjon Saksamaa Liitvabariigile ette, et viimane ei ole nõuetekohaselt üle võtnud direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punkte a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punkte a ja b, kuna EnWG § 24 esimene lause annab föderaalvalitsusele volitused, mis nende sätete kohaselt on reguleeriva asutuse ainuvolitused.

101 Nagu kohtujurist märkis aga oma ettepaneku punktis 100, võib nii see, kui õigus sekkuda antakse reguleeriva asutuse ainupädevuse valdkondades kellelegi teisele kui talle, kui ka see, kui reguleeriva asutuse suhtes kohaldatakse teiste isikute kehtestatud sätteid, mis näevad üksikasjalikult ette, kuidas tuleb ainult talle antud volitusi kasutada, piirata reguleeriva asutuse võimalust teha nendes valdkondades otsuseid autonoomselt ja ilma välise mõjuta.

102 Sellest järeldub, et neljas väide puudutab küsimusi, mis on tihedalt seotud, kuna teisele üksusele kui ainult reguleerivale asutusele antud volituste andmine võib komisjoni arvates kujutada endast selle asutuse sõltumatuse rikkumist, kuna vastavalt direktiivi 2009/72 artiklile 35 ja direktiivi 2009/73 artiklile 39 tuleb neid volitusi teostada sõltumatult. Seega ei saa komisjoni argumente reguleerivate asutuste sõltumatuse kohta pidada uueks väiteks, mis erineb esialgsest, ega esialgse väite muutmiseks. Järelikult on need argumendid vastuvõetavad.

– *Sisulised küsimused*

103 Direktiivi 2009/72 artikli 37 lõige 1 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõige 1 annavad reguleerivale asutusele mitmesugused volitused, mille hulka kuulub eelkõige nende lõigete punktis a antud pädevus kehtestada või kinnitada läbipaistvate kriteeriumide alusel edastus- ning jaotustariife või nende arvutamise metoodikat.

104 Direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 6 punktid a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punktid a ja b annavad reguleerivale asutusele omakorda eelkõige pädevuse kehtestada või heaks kiita vähemalt metoodika, mida kasutatakse esimese direktiivi raames riiklike võrkudega ühendamise ja neile juurdepääsu tingimuste, sealhulgas kohaldatavate tariifide arvutamisel või kehtestamisel, ning teise direktiivi raames tasakaalustusteenuste tingimused.

105 Nende sätete sõnastuses kasutatud väljend „vähemalt“ koostoimes direktiivi 2009/72 põhjendusega 36 ja direktiivi 2009/73 põhjendusega 32 näitab, et riiklike võrkudega ühendamise ja neile juurdepääsu tingimuste metoodika, sealhulgas kohaldatavate tariifide arvutamise või kehtestamise metoodika, kuulub nende direktiividega otse reguleerivatele asutustele antud volituste hulka.

106 Sellega seoses on Euroopa Kohus juba otsustanud, tõlgendades direktiivi 2003/54/EÜ artikli 23 lõiget 2, mis sisaldab käesoleva kohtuotsuse punktis 104 nimetatud sätetega analoogseid sätteid, et teisele asutusele kui reguleerivale asutusele pädevuse andmine tariifide kehtestamisega seotud selliste oluliste üksikasjade nagu kasumimarginaal kindlaksmääramiseks ei olnud kooskõlas nende sätetega, kuivõrd selline pädevuse andmine vähendas ainult reguleerivale asutusele selle direktiiviga antud volituste ulatust (vt analoogia alusel 29. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, C-474/08, ei avaldata, EU:C:2009:681, punktid 29 ja 30).

107 Lisaks on direktiivi 2009/72 artikli 35 lõike 4 punktis a ja lõike 5 punktis a ning direktiivi 2009/73 artikli 39 lõike 4 punktis a ja lõike 5 punktis a ette nähtud, et reguleerivad asutused teostavad oma pädevust kõikidest avalik-õiguslikest isikutest või poliitilistest organitest sõltumatult.

108 Mis puudutab mõistet „sõltumatus“, mida direktiivides 2009/72 ega 2009/73 ei ole määratletud, siis Euroopa Kohus on juba selgitanud, et avalik-õigusliku organi puhul tähendab sõltumatus harilikult staatust, mis tagab asjaomasele organile võimaluse tegutseda täiesti sõltumatult nendest organitest, kelle suhtes tema sõltumatus peab olema tagatud, mis tahes juhendite ja välise mõjuta (vt selle kohta 11. juuni 2020. aasta kohtuotsus Prezident Slovenskej republiky, C-378/19, EU:C:2020:462, punktid 32 ja 33).

109 Euroopa Kohus täpsustas, et sõltumatus otsuste tegemisel eeldab, et direktiivi 2009/72 artiklis 37 nimetatud reguleerimisülesannete ja -volituste raames võtab reguleeriv asutus oma otsused vastu iseseisvalt üksnes üldise huvi alusel, et tagada direktiiviga taotletavate eesmärkide järgimine, ilma et ta alluks väljastpoolt, muudelt avalik-õiguslikelt või eraõiguslikelt organitelt saadud juhistele (vt analoogia alusel 11. juuni 2020. aasta kohtuotsus Prezident Slovenskej republiky, C-378/19, EU:C:2020:462, punkt 54).

110 On tõsi, et direktiivi 2009/72 artikli 35 lõike 4 punkti b alapunkti ii ja direktiivi 2009/73 artikli 39 lõike 4 punkti b alapunkti ii kohaselt ei piira selles sättes ette nähtud sõltumatuse nõue valitsuse kehtestatud suuniseid. Nende sätete sõnastusest ilmneb siiski selgelt, et niisugused üldised suunised ei puuduta vastavalt direktiivi 2009/72 artiklis 37 ja direktiivi 2009/73 artiklis 41 nimetatud reguleerimisülesandeid ega regulatiivvolitusi.

111 Selles kontekstis tuleb rõhutada, et esimese direktiivi põhjenduse 33 ja teise direktiivi põhjenduse 29 kohaselt on nende direktiivide eesmärk tugevdada reguleerivate asutuste sõltumatust võrreldes varasemates õigusnormides ette nähtud korraga.

112 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 112 märkis, on reguleerivate asutuste täielik sõltumatus majandusüksustest ja avalik-õiguslikest üksustest, olgu need siis haldusorganid või poliitilised organid ning viimasel juhul täitevvõim või seadusandlik võim, vajalik tagamaks, et reguleerivate asutuste otsused oleksid erapooletud ja mittediskrimineerivad, välistades võimaluse eelistada ettevõtjaid ja majanduslikke huve, mis on seotud valitsuse, poliitilise enamuse või igal juhul poliitilise võimuga. Lisaks võimaldab poliitilise võimu range eraldamine reguleerivatel asutustel kavandada oma tegevust pikas perspektiivis, mis on vajalik direktiivide 2009/72 ja 2009/73 eesmärkide saavutamiseks.

113 Sellest järeldub, et direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punktide a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punktide a ja b tõlgendamine nii, et riigi valitsus võib kehtestada või heaks kiita võrgule juurdepääsu ning tasakaalustusteenuste tariifide arvutamise metoodika, mida reguleerivad asutused peavad kohaldama, seaks nende direktiivide eesmärkide saavutamise ohtu.

114 Käesoleval juhul annab EnWG § 24 esimene lause föderaalvalitsusele Bundesrati nõusolekul nii pädevuse kehtestada võrgule juurdepääsu tingimused, sealhulgas tasakaalustusteenuste osutamise tingimused, või nende tingimuste kindlaksmääramise metoodika ning võrgutasu kindlaksmääramise metoodika kui ka pädevuse otsustada, millistel juhtudel ja tingimustel võib reguleeriv asutus need tingimused või metoodika kehtestada või kiita need võrguettevõtja taotlusel heaks ning millistel võrgu kasutamise konkreetsetel juhtudel ja millistel tingimustel võib reguleeriv asutus täpselt heaks kiita või keelata võrgule juurdepääsu üksiktasud.

115 EnWG § 24 esimene lause annab seega otse föderaalvalitsusele teatud pädevused, mida antakse ainult reguleerivale asutusele, samuti annab ta talle õiguse volitada reguleerivat asutust neid pädevusi kasutama, rikkudes sellega direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punkte a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punkte a ja b.

116 Ent nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 106 märkis, ei saa reguleerivale asutusele direktiividega 2009/72 ja 2009/73 antud sõltumatust ülesannete ja volituste raames, mis on talle antud ainult esimese direktiivi artikliga 37 ning teise direktiivi artikliga 41, piirata selliste aktidega nagu käesoleval juhul EnWG § 24 alusel föderaalvalitsuse poolt Bundesrati nõusolekul vastu võetud määrused.

117 Seda hinnangut ei lükka ümber ükski Saksamaa Liitvabariigi esitatud argument.

118 Esiteks, mis puudutab liikmesriikide menetlusautonoomiat, siis tuleneb ELTL artiklist 288, et liikmesriigid on kohustatud direktiivi ülevõtmisel tagama selle täieliku mõju, kuid neil on samas ulatuslik kaalutlusruum direktiivi rakendamiseks võetavate meetmete ja vahendite valiku osas. See vabadus tähendab ühtlasi direktiivi adressaadiks oleva iga liikmesriigi kohustust võtta täiel määral kõik vajalikud meetmed, et tagada direktiivi täielik toime vastavalt selles sätestatud eesmärgile (19. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Ormaetxea Garai ja Lorenzo Almendros, C-424/15, EU:C:2016:780, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

119 Sellest järeldub, et kuigi liikmesriikidel on oma reguleerivate asutuste korraldamisel ja struktureerimisel autonoomia, tuleb seda autonoomiat siiski teostada nii, et täielikult järgitakse direktiividega 2009/72 ja 2009/73 seatud eesmärke ning kohustusi (vt selle kohta 11. juuni 2020. aasta kohtuotsus Prezident Slovenskej republiky, C-378/19, EU:C:2020:462, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika), mille eesmärk on tagada, et reguleerivad asutused teevad oma otsused sõltumatult.

120 Teiseks, mis puudutab kõnealuste direktiivide materiaalõigusnormide väidetavat ebatäpsust seoses võrgule juurdepääsu ja tarifitseerimise metoodika kindlaksmääramisega, siis nähtub direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikest 1 ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõikest 1, et edastus- ja jaotustariifid või nende arvutamise metoodika tuleb kindlaks määrata läbipaistvate kriteeriumide alusel. Nende kahe artikli lõike 6 punkti a kohaselt tuleb need tariifid ja nende arvutamise metoodika ning riiklike võrkudega ühendamine ja neile juurdepääs kindlaks määrata, võttes arvesse vajadust teha võrkude elujõulisuseks vajalikke investeeringuid. Lisaks nähtub nimetatud sätete lõikest 10, et sellised tariifid ja arvutusmetoodika peavad olema proportsionaalsed ning neid tuleb kohaldada mittediskrimineerivalt.

121 Mis puudutab aga tasakaalustusteenuste osutamist, siis direktiivi 2009/72 artikli 37 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punktis b on sätestatud, et neid teenuseid osutatakse võimalikult ökonoomselt ning need peavad pakkuma võrgukasutajatele sobivaid stiimuleid nende elektrienergia sisse- ja väljavoolu tasakaalustamiseks, neid osutatakse õiglaselt ja mittediskrimineerivalt ning objektiivsete kriteeriumide alusel. Lõpuks peavad reguleerivad asutused nende artiklite lõike 8 kohaselt tariifide või metoodika ja tasakaalustusteenuste kehtestamisel või heakskiitmisel tagama, et põhivõrguettevõtjaid ja jaotusvõrguettevõtjaid stimuleeritakse nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis asjakohaselt, et tõhustada jõudlust, soodustada turgude integreerimist ja varustuskindlust ning toetada seotud teadusuuringuid.

122 Direktiivides 2009/72 ja 2009/73 ette nähtud kriteeriume täpsustatakse muude normatiivaktidega, milleks on vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 714/2009 võrkudele juurdepääsu tingimuste kohta piiriüleses elektrikaubanduses ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1228/2003 (ELT 2009, L 211, lk 15) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 715/2009 maagaasi ülekandevõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1775/2005 (ELT 2009, L 211, lk 36), mida kohaldatakse piiriülesele kaubandusele (vt selle kohta 3. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia (elektri ja maagaasi turud), C-767/19, EU:C:2020:984, punkt 112). Neid määrusi täiendavad komisjoni määrustega kehtestatud erinevad võrgueeskirjad.

123 Võttes arvesse liidu tasandil nii üksikasjalikku õiguslikku raamistikku, millest nähtub, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 118, et sise- ja piiriülese kaubanduse tariifid ning -metoodika tuleb kindlaks määrata ühtsete kriteeriumide alusel, ei saa seega nõustuda Saksamaa Liitvabariigi argumentidega, mille kohaselt direktiivide 2009/72 ja 2009/73 ülevõtmiseks on vaja riiklikul tasandil välja töötada tariifide arvutamise kriteeriumid.

124 Kolmandaks, mis puudutab argumenti, et EnWG § 24 alusel vastu võetud õigusnormid on seadusandlikud, mis on vajalik demokraatliku seadustamise tagamiseks, siis tuleb märkida, et ELL artikli 10 lõike 1 kohaselt rajaneb liidu toimimine esindusdemokraatia põhimõttel, mis konkretiseerib ELL artiklis 2 nimetatud demokraatia väärtust (19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Junqueras Vies, C-502/19, EU:C:2019:1115, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).

125 Seda põhimõtet väljendab täielikult seadusandlik menetlus, mille käigus võeti vastu direktiivid 2009/72 ja 2009/73. Liikmesriikidele ühise põhimõttena tuleb seda arvesse võtta nende direktiivide ja eelkõige nende sätete tõlgendamisel, mis on kõne all (vt analoogia alusel 9. märtsi 2010. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Saksamaa, C-518/07, EU:C:2010:125, punkt 41).

126 Euroopa Kohus on juba otsustanud, et demokraatia põhimõttega ei ole vastuolus see, et väljaspool klassikalist haldushierarhiat on olemas ametiasutused, mis on valitsusest enam-vähem sõltumatud ning mis täidavad sageli reguleerivaid ülesandeid või ülesandeid, mida ei tohi poliitiliselt mõjutada, samas peavad nad järgima seadust, alludes pädevate kohtute kontrollile. Iseenesest ei võta see, et reguleerivatele asutustele antakse üldhaldusest sõltumatu staatus, neilt asutustelt nende demokraatlikku legitiimsust, kuna nad ei ole parlamendi igasugusest mõjust vabastatud (vt selle kohta 9. märtsi 2010. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Saksamaa, C-518/07, EU:C:2010:125, punktid 42, 43 ja 46).

127 Direktiividega 2009/72 ja 2009/73 ei ole aga vastuolus see, kui reguleerivate asutuste juhatusse kuuluvad isikud nimetatakse parlamendi või valitsuse poolt (vt selle kohta 11. juuni 2020. aasta kohtuotsus Prezident Slovenskej republiky, C-378/19, EU:C:2020:462, punktid 36–39). Nagu nähtub esimese direktiivi põhjendusest 34 ja teise direktiivi põhjendusest 30, ei ole nendega vastuolus ka see, kui neid asutusi kontrollib parlament vastavalt liikmesriikide konstitutsiooniõigusele.

128 Lisaks kohustavad direktiivi 2009/72 artikli 37 lõige 17 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõige 17 liikmesriike kehtestama riiklikul tasandil sobivad mehhanismid, mis võimaldavad reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osalisel reguleeriva asutuse otsuse edasi kaevata asjaomastest osalistest ning valitsustest sõltumatule isikule. Selline nõue tuleneb harta artiklis 47 sätestatud tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttest, mis on liidu õiguse üldpõhimõte (16. juuli 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ungari (elektri ja maagaasi ülekandevõrkudele juurdepääsu tasud), C-771/18, EU:C:2020:584, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).

129 Neil asjaoludel ei saa Saksamaa Liitvabariik tugineda liidus tagatud demokraatia põhimõttele, et anda direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punktide a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punktide a ja b alusel teisele asutusele kui reguleerivale asutusele ainult viimasele kuuluvad volitused.

130 Lisaks, isegi kui föderaalvalitsuse poolt EnWG § 24 alusel vastu võetud määrused on olemuselt „sisuliselt seadused“, tuleb sarnaselt kohtujuristi ettepaneku punktiga 124 märkida, et direktiividega 2009/72 ja 2009/73 ainult reguleerivatele asutustele antud pädevus ja nende sõltumatus peavad olema tagatud iga poliitilise organi ning mitte ainult valitsuse suhtes, vaid ka riigi seadusandja suhtes, kes ei tohi jätta reguleerivaid asutusi ilma osast nende võimust ning anda seda teistele avalik-õiguslikele organitele.

131 Neljandaks, mis puudutab argumenti, mis tuleneb 13. juuni 1958. aasta kohtuotsusest Meroni *vs.* Ülemamet (9/56, EU:C:1958:7), ilma et oleks vaja võtta seisukoht küsimuses, kas see kohtupraktika on kohaldatav sellises olukorras nagu käesolev, mis käsitleb liikmesriikide poolt määratud riigiasutusi, siis tuleb sarnaselt kohtujuristi ettepaneku punktiga 134 märkida, et eelkõige käesoleva kohtuotsuse punktidest 105 ja 113 tulenev direktiivi 2009/72 artikli 37 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 tõlgendus on igal juhul kooskõlas selle kohtupraktikaga. Selle kohaselt ei ole lubatud delegeerida haldusüksustele kaalutlusruumi, mis võiks kajastada tegelikke poliitilisi valikuid, asendades asutuse, kellele delegeeritakse, valikud delegeeriva asutuse omadega, viies seega ellu „tegeliku vastutuse ülemineku“. Seevastu on lubatud delegeerida selgelt piiritletud täitevvolitused, mille kasutamist võib seega delegeeriva asutuse kehtestatud objektiivsete kriteeriumide alusel rangelt kontrollida (vt selle kohta 22. jaanuari 2014. aasta kohtuotsus Ühendkuningriik *vs.* parlament ja nõukogu, C-270/12, EU:C:2014:18, punktid 41, 42 ja 54).

132 Ühelt poolt kuuluvad ainult reguleerivatele asutustele antud volitused täitmise valdkonda, võttes aluseks tegelikkusele antava tehnilise hinnangu. Teiselt poolt, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 120–123, alluvad reguleerivad asutused oma volituste kasutamisel põhimõtetele ja eeskirjadele, mis on kehtestatud liidu tasandil sama üksikasjalikus õiguslikus raamistikus, mis piiravad nende kaalutlusõigust ning takistavad neil teha poliitilisi valikuid.

133 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb nõustuda komisjoni hagi põhjenduseks esitatud neljanda väitega ja tõdeda, et jättes nõuetekohaselt üle võtmata direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punktid a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punktid a ja b, on Saksamaa Liitvabariik rikkunud nendest direktiividest tulenevaid kohustusi.

Kohtukulud

134 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 1 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

135 Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Saksamaa Liitvabariik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

136 Vastavalt kodukorra artikli 140 lõikele 1, mille kohaselt kannavad menetlusse astunud liikmesriigid ise oma kohtukulud, tuleb Rootsi Kuningriigi kohtukulud jätta tema enda kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. Kuna Saksamaa Liitvabariik jättis nõuetekohaselt üle võtmata:

– **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ, artikli 2 punkti 21 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ, artikli 2 punkti 20;**

– **direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõiked 3 ja 8;**

– **direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 19 lõike 5;**

– **direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punktid a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 1 punkti a ja lõike 6 punktid a ja b,**

on Saksamaa Liitvabariik rikkunud nendest direktiividest tulenevaid kohustusi.

2. Mõista kohtukulud välja Saksamaa Liitvabariigilt.

3. Jätta Rootsi Kuningriigi kohtukulud tema enda kanda.

Allkirjad